

İNGİLİZ GÜVENLİK MİMARİSİ

Yrd.Doç.Dr. Sait YILMAZ

Giriş

İngiltere ulusal güvenlik sistemi Soğuk Savaş döneminden kalma, modası geçmiş daire ve yapılardan oluşmaktadır. Son otuz yılda güvenlik yapılanması, istihbarat örgütleri ve polisin oluşturduğu mimaride çok az bir değişiklik oldu. Bunun temel nedeni tutucu İngiliz güvenlik sisteminin yenilik ve reformlara pek açık olmamasıdır. İngiliz güvenlik mimarisinin temel taşlarını; İç İşleri Bakanlığı (Home Office), Dış ve İngiliz Ulusları Topluluğu Bölümü (FCO¹), Savunma Bakanlığı, Uluslararası Kalkınma Dairesi (DFID²) ve Bakanlar Kurulu oluşturmaktadır. Genellikle güvenlik konuları İngiltere’de bir iki kurumun işidir. İç İşleri Bakanlığı; terör, uyuşturucu, güvenlik ve göç işlerine bakmaktadır. Bakanlıklar kendi politikalarına, bütçelerine ve kurum içi kültürlerine odaklanmıştır. Seçilmiş politikacılar sivil bürokrasiye yani atanmışlara müdahale edemez. Ülke içi ve dışı politikaların yürütülmesinde ancak en üst düzeyde yani başbakan seviyesinde bir müdahale olabilir. FCO’nun daireleri genellikle Savunma Bakanlığı ile ilişki kurmaz ve farklı bir güvenlik yaklaşımı vardır³. Çoğu 1960’lardan kalma yüzlerce komite olmasına rağmen bunlar arasında en önemlisi olan İstihbarat ve Güvenlik Komitesi (ISC⁴)’dir. İstihbarat alanında M15 ve M16’dan daha önemli olan Hükümet Haberleşme Karargahı (GCHQ⁵) önemli bir güvenlik yapısıdır.

İngiliz Güvenlik Sistemi

Hükümetin ulusal güvenlik kurumlarını geniş bir çerçeve içinde yeniden organize etme düşüncesi henüz yoktur. Güvenlik yapıları üzerinde komitelerin denetimi veya Parlamento’nun nüfuz etmesi söz konusu değildir. Güvenlik yapılanması kapalı bir sistemdir ve Bakanlar Kurulu, Parlamento ve halka açık değildir. 1967 yılında Kabine Sekreteri Burke Trend’in Başbakan’a yazdığı ve Bakanlar Kurulu’nun politik ve askeri konular ile istihbarat servisleri ile ilgili koordinasyon eksikliğini bildiren mektubu bu konuya bilinen tek itirazdı⁶. İngiliz Parlamentosu’nda Silahlı Kuvvetlerin izlenmesi ve tetkiki Parlamento tartışmalarının, tetkik komitelerinin ve beyaz kitaplar gibi resmi dokümanların yer aldığı iki özel oda da yapılmaktadır.

2001 yılından itibaren İngiltere güvenlik yapılanmasında görülen değişimler şu şekildedir⁷;

(1) 2001 yılında acil durumlar ile ilgili olarak Dışişleri, Savunma ve Kalkınma Bakanlıkları ile Kabine Ofisi arasında müşterek çalışmayı geliştirecek Çatışma Önleme Havuzu’nun (CPPs⁸) kurulması.

¹ FCO: Foreign and Commonwealth Office.

² DFID: Department for International Development.

³ Paddy Ashdown: “*Swords and Ploughshares: Bringing Peace to 21st Century*”, Weidenfeld & Nicholson, (London, 2007), p.121.

⁴ ISC: Intelligence and Security Committee.

⁵ GCHQ: Government Communications HQs.

⁶ John Wilson Young: “*The Wilson Government’s Reform on Intelligence Coordination 1967-68*”, Intelligence and National Security16, No.2, (2001), p.16.

⁷ UK Cabinet Office: a.g.e., (2008), p.4-5.

⁸ CPPs: Conflict Prevention Pools.

(2) 2003 yılında Polis, istihbarat teşkilleri ve 16 bakanlık arasından uzmanları bir araya getirecek Müşterek Terörizm Analiz Merkezi'nin (JTAC⁹) kurulması.

(3) 2006 yılında Ciddi ve Organize Suçlar Teşkilatı'nın (SOCA¹⁰) kurulması.

(4) 2007 yılında hükümetler arası faaliyetleri yönetmek için Güvenlik ve Karşı Terör Ofisi (OSCT¹¹) ile 'İngiliz Sınır Ajansı'nın teşkil edilmesi ve ayrıca 'Ulusal Güvenlik Komitesi' ile 'Uluslararası İlişkiler ve Kalkınma Kabine Komitesi'nin kurulması.

İngiliz istihbarat servislerinin Soğuk Savaş sonrasında azalan bütçeleri son altı yılda uluslararası terör nedeni ile artırılırken 21. yüzyılda istihbaratın ne ve kimin için olduğu sorusu hala cevap bulamamıştır¹². 2001 yılında güvenlik ve istihbarat bütçesi 1 milyar pound idi. 2007/2008 bütçesi ise 2.5 milyar pound tahmin edilmektedir. Yeni kaynaklar ile M 15 yeniden teşkilatlanmakta, bölgesel merkezler kurulmakta ve önemli personel değişimi sağlanmaktadır. M15 ulusal güvenlik alanında çalışırken M16 ise ülke dışında İngiliz ulusal çıkarlarını geliştirmektedir. Son yıllarda şehir polisi SO12 ve SO13 özel operasyon birimlerini bünyesine kattı ve SO15 karşı terör birimini teşkil etti.

21. Yüzyıl İçin İngiliz Güvenlik Politikaları

İngiliz hükümeti yeni güvenlik ortamını okumak ve İngiltere için risk önceliklerini belirlemede zorlanmaktadır. İngiliz Muhafazakar Partisi'nin Ulusal ve Uluslararası Güvenlik Politikası Grubu tarafından hazırlanan 'Gürültülü Dünya (An Unquiet World)' adlı raporu İngiltere'nin en yakın uluslararası ortağı ABD'ye 'Ortadoğu'da Açık Toplumlar İçin Ortaklık' teklif etmektedir¹³. ABD'de olduğu gibi İngiltere'de de hükümet uluslararası teröre odaklanmakta, diğer güvenlik sorunlarına gereken önemi vermemektedir. Uluslararası alandaki şöhretini korumak isteyen İngiliz hükümeti –başka ülkelere tavsiye etmesine rağmen, gücünü özel sektör veya sivil toplum ile paylaşmayı düşünmemektedir¹⁴.

İngiliz Güvenlik Stratejisi dokümanında İngiltere'ye yönelik tehdit ve riskler şu şekilde sıralanmaktadır¹⁵; (1) Terörizm. (2) Nükleer silahlar ve diğer kitle imha silahları. (3) Ulusaşan organize suçlar. (4) Küresel istikrarsızlık ve çatışma, başarısız ve kırılğan devletler. (5) Sivil acil durumlar. (6) Başarısız ve kırılğan devletler¹⁶. (7) İngiltere'ye yönelik devlet kaynaklı tehditler. Devlet tehdidi çok düşük olmakla birlikte uzun vadede meydana gelebilecek gelişme

⁹ JTAC: Joint Terrorism Analysis Centre.

¹⁰ SOCA: Serious and Organized Crime Agency.

¹¹ OSTC: Office of Security and Counter-Terrorism.

¹² Charlie Edwards: a.g.e., (2007), p.37.

¹³ Dame Pauline Neville-Jones: "Security Issues: Interim Position Paper", National and International Security Group, (Nov 2006), p.1-3.

¹⁴ Charlie Edwards: "National Security for the Twenty-first Century", Demos, (London, 2007), p.34-35.

¹⁵ UK Cabinet Office: "The National Security Strategy of the United Kingdom", (London, March 2008), p.10-16.

¹⁶ Başarısız devlet; 'hukukun üstünlüğü, vatandaşlarını ve sınırlarını koruma ve temel hizmetleri sağlamak için etkin olamayan veya yeterli meşruiyeti sağlayamayan hükümete sahip devlet' olarak tanımlanmaktadır. Kırılğan devlet ise yukarıdaki problemleri doğma riski taşıyan devlettir.

ve kırılmalar ile ortaya çıkabileceği değerlendirilmektedir. İngiltere'ye yönelik belirli bir devlet veya ittifak olmamakla beraber yabancı ülke istihbarat teşhillerinin askeri olmayan, örtülü faaliyetleri kapsamında siyasi ve ekonomik istihbarat edinme, sivil ve askeri projelere ilişkin hassas teknoloji çalma gayretleri ile devlet destekli terör ve siber saldırılar bu tehdit içinde ele alınmaktadır.

İngilizlerin ulusal güvenlik öncelikleri daha belirgin şekilde şöyle sıralanmaktadır¹⁷;

(1) Pakistan ve Afganistan; bölgesel çatışmayı önleme ve teröre karşı mücadeleye için.

(2) Afrika'nın çatışan bölgeleri; Darfur veya Kuzey Afrika da dahil aşırı akımların olduğu bölgeler.

(3) Irak da dahil (küresel güvenlik ve istikrar için anahtar rolde ve şiddet yanlısı akımların merkezi olarak görülen) Orta Doğu.

(4) Avrupa yapılarının genişlemesine olan desteğin yer aldığı Doğu Avrupa.

Sonuç Yerine:

Bakanlar Kurulu'nun çeşitli daireler arasında uyum ve koordine sağlaması için herhangi bir görev tanımı yoktur. İngiliz Hükümeti (Whitehall) içinde kuralların ve sorumlulukların açık ve hep aynı şekilde uygulandığı bir mekanizma da yoktur¹⁸. Başbakan Gordon Brown savunma ve güvenlik konularında bir İngiliz araştırma merkezi olan RUSI¹⁹'de yaptığı bir konuşmada güvenlik konularının kaçınılmaz şekilde birbiri ile bağlantılı olduğunu, yeni güvenlik ortamında ulaştırma, enerji, göç, sosyal güvenlik ve sağlık alanında güvenliğin öne çıktığını söyledi ancak kurumsal işbirliğine vurgu yapmadı²⁰. Gordon Brown bu yeni yaklaşımdan sonra hükümet içinde önce bir Ulusal Güvenlik Konseyi kurmaya karar verdiğini açıklamış²¹ ancak daha sonra bunu ulusal güvenlik ile ilgili bir kabine komitesine çevirmiştir. Sonuç olarak İngiltere'de 17. yüzyıldan beri süregelen ulus devlet konseptine dayalı düşünce ve kurumlar büyük ölçüde devam etmektedir²².

¹⁷ UK Cabinet Office: a.g.e., (March 2008), p.21-40.

¹⁸ Cabinet Office: "Capality Review of the Foreign and Commonwealth Office", (London, March 2007), p.7.

¹⁹ RUSI: Royal United Services Institute.

²⁰ Gordon Brown: "Securing our Future", Speech to RUSI, (London, 13 Feb 2006).

²¹ Gordon Brown: "Constitutional Reform Statement", House of Commons, (London, 03 July 2007).

²² John M. Bryson: "Strategic Planning for Public and Nonprofit Organisations", C. Hurst & Co Publishers, (London, 2007), p.212.